

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

Οδηγός Συγγραφής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

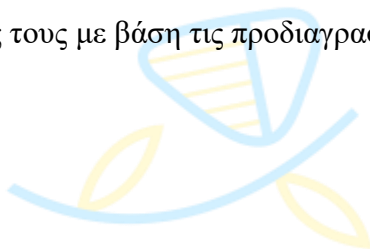
Ιωάννινα, Φεβρουάριος 2021

Περιεχόμενα

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Η δομή της διπλωματικής εργασίας.....	4
2.1.	Εισαγωγικά στοιχεία της ΔΕ.....	4
2.2.	Κύριο Μέρος της ΔΕ.....	5
2.2.1.	Εισαγωγή.....	5
2.2.2.	Θεωρητικό πλαίσιο και βιβλιογραφική επισκόπηση.....	6
2.2.3.	Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα.....	7
2.2.4.	Μεθοδολογία.....	8
2.2.5.	Αποτελέσματα.....	10
2.2.6.	Συμπεράσματα.....	11
2.2.7.	Βιβλιογραφία.....	12
2.3.	Παράρτημα.....	19
3.	Η μορφοποίηση της διπλωματικής εργασίας.....	20
3.1.	Σελίδες.....	20
3.2.	Επικεφαλίδες.....	20
3.3.	Κείμενο.....	21
3.4.	Παράγραφος.....	21
3.5.	Λίστες.....	21
3.6.	Υποσημειώσεις.....	22
3.7.	Κεφαλίδες και Υποσέλιδα.....	22
3.8.	Εικόνες, φωτογραφίες, σχήματα, χάρτες κ.λπ.....	22
3.9.	Πίνακες.....	23
3.10.	Περιεχόμενα, κατάλογος εικόνων, πινάκων, κοκ.....	23
3.11.	Συνομογραφίες & Ακρωνύμια.....	24

1. Εισαγωγή

Ο παρών οδηγός απευθύνεται στους/τις μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Περιλαμβάνει οδηγίες σχετικά με τη συγγραφή μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη δομή της διπλωματικής εργασίας και τη μορφοποίησή της. Το παρόν κείμενο δεν αποτελεί εξαντλητικό οδηγό ερευνητικής μεθοδολογίας και κατά συνέπεια δεν συμπεριλαμβάνει αναλυτικές αναφορές για κάθε μεθοδολογία και γνωστικό πεδίο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, αλλά μία προσπάθεια να ενσωματωθούν στο πλαίσιο ενός συνοπτικού εντύπου βασικά στοιχεία για τον επιστημονικό τρόπο συγγραφής μιας ερευνητικής εργασίας. Προτείνεται στους/τις φοιτητές/τριες, αφού λάβουν υπόψη τους τις συμβάσεις που πρέπει να ακολουθεί η επιστημονική τους εργασία ανάλογα με το γνωστικό πεδίο στο οποίο εκπονείται και τις κατευθύνσεις του/της επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τριας, να μελετήσουν προσεκτικά τον παρόντα οδηγό και να επιχειρήσουν να συγγράψουν και μορφοποιήσουν τις εργασίες τους με βάση τις προδιαγραφές που δίνονται σε αυτόν.

2. Η δομή της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας

Μια Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ) αποτελείται συνήθως από τρία κύρια τμήματα: α) Εισαγωγικά στοιχεία, β) Κύριο Μέρος, γ) Παράρτημα (προαιρετικό). Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζεται το περιεχόμενο του κάθε τμήματος και οδηγίες για τη συγγραφή του.

2.1. Εισαγωγικά στοιχεία της ΔΕ

Στα εισαγωγικά στοιχεία της ΔΕ περιλαμβάνονται τα εξής: εξώφυλλο, πληροφορίες για πνευματικά δικαιώματα, ευχαριστίες/αφιέρωση, περίληψη, λέξεις-κλειδιά, περιεχόμενα, κατάλογος εικόνων/γραφημάτων/σχημάτων, κατάλογος πινάκων και κατάλογος συντομογραφιών/ακρωνυμίων.

Στο εξώφυλλο περιλαμβάνονται στοιχεία του Προγράμματος Σπουδών (Πανεπιστήμιο, Σχολή, Τμήμα, Τίτλος Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών), ο τίτλος της ΔΕ, το ονοματεπώνυμο του/της συγγραφέα, το ονοματεπώνυμο του/της επιβλέποντα/ουσας Καθηγητή/τριας-Συμβούλου, καθώς και ο μήνας και το έτος έκδοσής της.

Ο τίτλος της ΔΕ πληροφορεί τον αναγνώστη, με ακρίβεια, απλότητα και σύντομα, για το περιεχόμενό της. Πρέπει να αποτυπώνει βασικά στοιχεία του περιεχομένου της ΔΕ ή/και σημαντικά ευρήματά της, να είναι σύντομος και περιεκτικός, ακριβής και σαφής, κατανοητός και ελκυστικός. Ο οριστικός τίτλος της ΔΕ καλό είναι να συντάσσεται αφού ολοκληρωθεί η συγγραφή της, καθώς τότε ο/η συγγραφέας έχει πλήρη και σαφή εικόνα του περιεχομένου της.

Στη δεύτερη σελίδα και πριν τις ευχαριστίες/αφιέρωση εμφανίζονται στο κάτω μέρος της σελίδας πληροφορίες που αφορούν στα πνευματικά δικαιώματα της ΔΕ, όπως παρουσιάζονται στο παρακάτω πλαίσιο:

Η συλλογή και η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του Ν.4624/19 και του Κανονισμού (ΕΕ)2016/2019. Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων συλλέγει και επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αποκλειστικά στο πλαίσιο της υλοποίησης του σκοπού της παρούσας διαδικασίας. Για το χρονικό διάστημα που τα προσωπικά δεδομένα θα παραμείνουν στη διάθεση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων το υποκείμενο έχει τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του σύμφωνα με τους όρους του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 2016/679 (Ε.Ε.) και τα οριζόμενα στα άρθρα 34 και 35 Ν. 4624/2019. Υπεύθυνη Προσωπικών Δεδομένων του Ιδρύματος είναι η κα. Σταυρούλα Σταθαρά (email: dpo@uoi.gr).

Μετά τις πληροφορίες με τα πνευματικά δικαιώματα ακολουθεί μια σελίδα με στοιχεία σχετικά με την Τριμελή Επιτροπή Αξιολόγησης της ΔΕ και προαιρετικά μια σελίδα με ευχαριστίες/αφιέρωση.

Στην επόμενη σελίδα παρουσιάζονται: η περίληψη και οι λέξεις - κλειδιά, και σε νέα σελίδα η περίληψη και οι λέξεις - κλειδιά στην αγγλική γλώσσα. Η περίληψη παρουσιάζει, συνοπτικά, με ακρίβεια και πληρότητα, το περιεχόμενο της ΔΕ στον αναγνώστη. Αποτελεί σημαντικό στοιχείο της ΔΕ καθώς ο αναγνώστης, διαβάζοντας την περίληψη, διαμορφώνει μια πρώτη εικόνα για τη ΔΕ. Πρόκειται για ένα κείμενο περιορισμένης έκτασης (250-500 λέξεις) στο οποίο αναφέρεται το αντικείμενο της εργασίας, ο σκοπός της, η μεθοδολογία και τα κυριότερα αποτελέσματά της. Η περίληψη πρέπει να είναι περιεκτική και να μην περιλαμβάνει βιβλιογραφικές αναφορές. Η περίληψη, όπως και ο τίτλος συντάσσεται μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής της ΔΕ, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα και συνοδεύεται από λέξεις-κλειδιά για την κατάταξή της σε καταλόγους καταχώρησης βιβλιογραφικών πηγών και τη μελλοντική αναζήτησή της σε αυτούς.

Στις επόμενες σελίδες (και σε ξεχωριστή σελίδα κάθε φορά), ακολουθούν τα περιεχόμενα, οι κατάλογοι εικόνων, γραφημάτων ή/και σχημάτων, καθώς και οι συντομεύσεις και τα ακρωνύμια που εμφανίζονται εντός του κειμένου που θα ακολουθήσει.

2.2. Κύριο Μέρος της ΔΕ

Το κύριο μέρος της εργασίας αποτελείται από τα κεφάλαια και τη βιβλιογραφία. Κάθε κεφάλαιο ξεκινά σε νέα σελίδα.

2.2.1. Εισαγωγή

Η εισαγωγή, εξυπηρετεί τρεις βασικούς στόχους: (α) να τεθεί ένα πλαίσιο αναφοράς στο οποίο να μπορεί ο αναγνώστης να τοποθετήσει την τρέχουσα εργασία, (β) να προσδιοριστεί το πρόβλημα έτσι ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να καταλάβει επακριβώς τι είχε σκοπό να μελετήσει ο ερευνητής, και (γ) να τονιστεί με έμφαση η ανάγκη για απάντηση σε θεωρητικά προβλήματα όπως αυτό της συγκεκριμένης μελέτης (δηλαδή γιατί άξιζε τον κόπο να μελετηθεί) (Ρούσσος, χ.η.). Η εισαγωγή, η οποία μπορεί να αποτελεί και το πρώτο κεφάλαιο της ΔΕ, δίνει στον αναγνώστη να καταλάβει σε τι αναφέρεται η εργασία και πού εστιάζει (Bryman, 2016).

Σκιαγραφούνται συγκεκριμένοι θεωρητικοί άξονες και ερευνητικοί προσανατολισμοί σε σχέση με τους οποίους θα τεθούν τα ερευνητικά ερωτήματα και θα αναζητηθούν απαντήσεις. Αξιοποιούνται τα ερευνητικά κενά και οι ελλείψεις που εντοπίζονται στη συναφή βιβλιογραφία ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάδειξη και την περιγραφή του εξειδικευμένου προβλήματος το οποίο θα επεξεργασθεί η ΔΕ. Ακολούθως παρουσιάζονται με σαφήνεια τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και οι ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ. Η εισαγωγή ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της δομής της ΔΕ, κατά την οποία περιγράφονται συνοπτικά τα κεφάλαια της εργασίας (μια μικρή παράγραφος ανά κεφάλαιο). Συνήθως, η έκτασή της είναι περιορισμένη (μικρός αριθμός σελίδων) και συντάσσεται, όπως και τα άλλα στοιχεία που προαναφέρθηκαν, μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής της ΔΕ (Χατζηνικήτα, χ.η).

2.2.2. Θεωρητικό πλαίσιο και βιβλιογραφική επισκόπηση

Μετά την εισαγωγή ακολουθεί το θεωρητικό πλαίσιο της ΔΕ και η βιβλιογραφική επισκόπηση. Η ένταξη της έρευνας σε ένα ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο είναι εξαιρετικά σημαντικό τμήμα της ΔΕ καθώς τεκμηριώνει την ίδια την ερευνητική εργασία της ΔΕ. Στόχος του θεωρητικού πλαισίου είναι να προσδιορισθούν οι ευρύτερες θεωρητικές προσεγγίσεις στο εσωτερικό των οποίων πραγματοποιήθηκε η ΔΕ (Bryman, 2016). Στο θεωρητικό πλαίσιο, αξιοποιώντας συστηματικά τη συναφή βιβλιογραφία, παρουσιάζεται αρχικά η γενική θεωρητική προβληματική του ερευνητικού πεδίου στο οποίο εντάσσεται η ΔΕ. Στη συνέχεια όμως, σταδιακά, μετακινούμαστε από τη γενική προβληματική σε πιο ειδικά στοιχεία προκειμένου να εστιάσουμε σε εκείνα τα οποία υποστηρίζουν τις ερευνητικές επιλογές που έγιναν. Το τμήμα αυτό της ΔΕ πρέπει να υποστηρίζει κατάλληλα, επαρκώς και πειστικά την επιλογή του συγκεκριμένου θεωρητικού πλαισίου.

Η επισκόπηση της υφιστάμενης βιβλιογραφίας που σχετίζεται με το θέμα της ΔΕ αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της. Στόχος της είναι να διαπιστωθεί τι είναι ήδη γνωστό για το θέμα και να διαρθρωθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μπορεί να λειτουργήσει ως βάση αλλά και αιτιολόγηση της έρευνας. Η ερευνητική εργασία, δηλαδή, λαμβάνει υπόψη την προϋπάρχουσα επιστημονική γνώση και τα διαθέσιμα ερευνητικά τεκμήρια και αναδεικνύει τη σχέση της με την υπάρχουσα συναφή βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τον Bryman (2016), η εξέταση της υφιστάμενης βιβλιογραφίας πρέπει να αποσκοπεί στην αποσαφήνιση των ακόλουθων ζητημάτων:

- Τι είναι ήδη γνωστό με το επιλεγμένο πεδίο έρευνας;
- Ποιες είναι οι συναφείς προς αυτό το πεδίο έρευνες;
- Ποιες ερευνητικές μέθοδοι και ποια ερευνητικά σχέδια έχουν εφαρμοστεί στη μελέτη του συγκεκριμένου πεδίου;
- Παρατηρούνται τυχόν αξιόλογες αντιπαραθέσεις;
- Υπάρχει κάποια ασυμφωνία μεταξύ των αποτελεσμάτων που αφορούν το εν λόγω πεδίο;
- Υπάρχουν αναπάντητα ερευνητικά ερωτήματα γι' αυτό το πεδίο;
- Πώς συνδέεται η βιβλιογραφία με τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας;

Η βιβλιογραφική επισκόπηση προϋποθέτει τη δημιουργική σύνθεση των βιβλιογραφικών πηγών που έχει μελετήσει ο/η φοιτητής και της κριτικής αποτίμησής τους. Η απλή παράθεση ενός συνόλου ερευνών, ή αποσπασμάτων τους, συναφών με την έρευνα που δεν συνοδεύεται από την κριτική αποτίμησή τους δεν συνιστά βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Εν κατακλείδι, η βιβλιογραφική επισκόπηση έχει στόχο:

- τον προσδιορισμό των διαθέσιμων συναφών ερευνών και την ανάδειξη των ερευνητικών κενών ή ελλείψεων που στοχεύει να καλύψει η ΔΕ
- τη συγκρότηση και θεμελίωση της προβληματικής των ερευνητικών ερωτημάτων ή των ερευνητικών υποθέσεων, της θεωρητικής και μεθοδολογικής προσέγγισης της ΔΕ.
- τη συζήτηση/σχολιασμό των αποτελεσμάτων της ΔΕ σε σχέση με την προϋπάρχουσα συναφή γνώση (Χατζηνικήτα, χ.η).

2.2.3. Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

Μετά τη βιβλιογραφική επισκόπηση ακολουθεί η διατύπωση του γενικού σκοπού και των στόχων της ΔΕ και των ερευνητικών της ερωτημάτων/υποθέσεων, που αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά τμήματα της συγγραφής της. Η ενότητα αυτή μπορεί να αποτελεί είτε συνέχεια της βιβλιογραφικής επισκόπησης είτε μέρος της μεθοδολογίας που θα ακολουθήσει. Ουσιαστικά συνδέει το θεωρητικό πλαίσιο και τη βιβλιογραφική επισκόπηση με τη μεθοδολογία, τα αποτελέσματα, τη συζήτηση και τα συμπεράσματα. Στην συγκεκριμένη διατυπώνεται με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο της έρευνας, το οποίο συνδέεται με το θεωρητικό πλαίσιο και την κριτική αποτίμηση της βιβλιογραφικής επισκόπησης. Μετά τη διατύπωση του γενικού σκοπού της ΔΕ,

ακολουθεί η σαφής διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή/και υποθέσεων. Στο τμήμα αυτό της ΔΕ είναι επίσης απαραίτητη η συστηματική παρουσίαση – ανάλυση των υποκείμενων μεταβλητών (λειτουργικοί ορισμοί εννοιών/μεταβλητών-κλειδιά) με αξιοποίηση της συναφούς βιβλιογραφίας.

2.2.4. Μεθοδολογία

Στην ενότητα της μεθοδολογίας παρουσιάζονται η ερευνητική προσέγγιση που υιοθετήθηκε, η αναλυτική περιγραφή των συγκεκριμένων επιμέρους διαδικασιών που υλοποιήθηκαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας και η τεκμηρίωση των ανωτέρω επιλογών. Η ενότητα της μεθοδολογίας περιλαμβάνει τα εξής:

- *Ερευνητική προσέγγιση:* Παρουσιάζεται η ερευνητική προσέγγιση (π.χ. ποιοτική ή/και ποσοτική, μεικτή μέθοδος, έρευνα δράσης, εθνογραφική έρευνα, επισκόπηση, κ.λπ.) και τεκμηριώνεται η καταλληλότητά της σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ.
- *Δεδομένα της έρευνας:* Αναφέρεται το είδος των ερευνητικών δεδομένων που συλλέχθηκαν (π.χ. δεδομένα από ανθρώπους, δεδομένα από γραπτές πηγές).
- *Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας.* Παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα στάδια διεξαγωγής της έρευνας, η οποία παρέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την επανάληψη της διαδικασίας από άλλον ερευνητή. Για παράδειγμα, ο χρόνος έναρξης και λήξης της διαδικασίας, ο χώρος και τόπος που διεξήχθη η ερευνητική διαδικασία, η πιθανή άδεια που ζητήθηκε από φυσικά πρόσωπα ή φορείς (π.χ. διευθυντής οργανισμού, φορέα ή σχολικής μονάδας), πώς συλλέχθηκαν τα δεδομένα (π.χ. τρόπος χορήγησης ερευνητικών εργαλείων, δείγμα), οι οδηγίες προς τους συμμετέχοντες (τι ακριβώς ζητήθηκε να κάνουν οι συμμετέχοντες), η διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας στην περίπτωση που περιλαμβάνει την υλοποίηση κάποιας εκπαιδευτικής παρέμβασης, ή την αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού υλικού με σαφή και επαρκή περιγραφή της παρέμβασης ή του υλικού αντίστοιχα και τη διεξαγωγή τυχόν πιλοτικής έρευνας.
- *Περιγραφή των ερευνητικών μεθόδων και εργαλείων:* Παρουσιάζονται οι ερευνητικές μέθοδοι και τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή/παραγωγή των δεδομένων της έρευνας (π.χ. συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια κ.λπ.), τα οποία παρατίθενται στην πλήρη ανάπτυξή τους στο Παράρτημα στο τέλος της ΔΕ, ο τρόπος κατασκευής των ερευνητικών εργαλείων καθώς ζητήματα που αφορούν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους.

- *Πληθυσμός, δείγμα και δειγματοληψία:* Παρουσιάζεται ο πληθυσμός - στόχο της έρευνας από τον οποίο θα αντληθεί το δείγμα, το μέγεθος του δείγματος της έρευνας, η διαδικασία δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκρότηση του και γίνεται αναφορά σε ζητήματα αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος και γενίκευσης των αποτελεσμάτων και στο ποσοστό ανταπόκρισης του δείγματος. Στην περίπτωση που η πηγή άντλησης των δεδομένων δεν είναι υποκείμενα αλλά γραπτές πηγές είναι απαραίτητο να αναφερθούν οι πηγές αυτές, να δοθούν πληροφορίες αν οι πηγές είναι πρωτογενείς ή δευτερογενείς και να παρουσιασθούν τεκμηριωμένα τα κριτήρια επιλογής του δείγματος από τις πηγές (Χατζηνικήτα, χ.η).
- *Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων:* Παρουσιάζεται αναλυτικά το είδος ανάλυσης των δεδομένων και των σταδίων της ανάλυσης και τεκμηρίωση της επιλογής του είδους ανάλυσης με βάση το είδος των δεδομένων που συλλέχθηκαν και τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ. Γίνεται αναφορά σε ζητήματα εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των μετρήσεων της έρευνας και των τρόπων εξασφάλισής τους. Στην περίπτωση χρήσης λογισμικών για την ανάλυση του εμπειρικού υλικού είναι απαραίτητη η αναφορά στο λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε (π.χ., Nvivo, SPSS 22.0). Στην περίπτωση χρήσης στατιστικών ελέγχων είναι απαραίτητη: η αναφορά των συγκεκριμένων στατιστικών ελέγχων, η αιτιολόγηση των στατιστικών κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν και η αναφορά στο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας των κριτηρίων που γίνεται αποδεκτό στην έρευνα. Σε περιπτώσεις συγκρότησης συστήματος κατηγοριών του εμπειρικού υλικού, είναι απαραίτητο να διατυπώνονται αναλυτικά και με σαφήνεια, καθώς και να τεκμηριώνονται, τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η ένταξη του εμπειρικού υλικού σε κατηγορίες. Κάθε κατηγορία να ορίζεται με σαφήνεια και να συνοδεύεται η παρουσίασή της με ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα από το πρωτογενές εμπειρικό υλικό που έχουμε συλλέξει (Χατζηνικήτα, χ.η).
- *Ζητήματα δεοντολογίας:* Παρουσιάζεται ο τρόπος διασφάλισης των ζητημάτων δεοντολογίας που είναι συναφή με τη διεξαγωγή της έρευνας.
- *Περιορισμοί της έρευνας:* Παρουσιάζονται οι περιορισμοί της έρευνας και των ενδεχόμενων συνεπειών τους στην ποιότητά της.

2.2.5. Αποτελέσματα

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν με βάση τη δομή, τη λογική συνέχεια και διάρθρωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή/και των ερευνητικών υποθέσεων που έχουν διατυπωθεί στη σχετική προηγούμενη ενότητα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται χωρίς ερμηνεία για τη σημασία τους. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων αποτυπώνεται στην ενότητα της Συζήτησης των αποτελεσμάτων και των Συμπερασμάτων. Η δομή, η οργάνωση και η μορφή παρουσίασης των αποτελεσμάτων στις ΔΕ μπορεί να ποικίλει ανάλογα με την ερευνητική προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται με τη μορφή ενός σύντομου, περιεκτικού και σαφούς κειμένου, που μπορεί να περιλαμβάνει και γραφικές παραστάσεις. Σε περιπτώσεις παρουσίασης αποτελεσμάτων στατιστικών αναλύσεων των δεδομένων, είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασίας σε επίπεδο τιμών στατιστικών δεικτών μέσα στο κείμενο ή σε πίνακα ή ακόμα σε σχήμα και να γίνεται αναφορά στα συμπεράσματα που εξάγονται από τη στατιστική επεξεργασία χωρίς όμως να ερμηνεύονται (η ερμηνεία τους αποτυπώνεται στην ενότητα των Συμπερασμάτων της ΔΕ). Τα αποτελέσματα της ανάλυσης (ποσοτικά ή ποιοτικά) μπορούν να παρουσιαστούν σε μορφή αναπαραστάσεων (όπως πίνακες, σχήματα, διαγράμματα/γραφήματα). Η ποιότητα των χρησιμοποιούμενων αναπαραστάσεων είναι υψηλότερη όσο περισσότερο, οι πληροφορίες που ενσωματώνουν, επιτρέπουν την πλήρη κατανόηση των σχέσεων που εκφράζονται σε αυτές. Το λεκτικό κείμενο που συνοδεύει τις αναπαραστάσεις δεν αναπαράγει τις πληροφορίες που κωδικοποιούνται σε αυτές, αλλά εστιάζει στην παρουσίαση των βασικών αποτελεσμάτων και λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τις αναπαραστάσεις. Οι αναπαραστάσεις τοποθετούνται κοντά στο σημείο του κειμένου των αποτελεσμάτων όπου γίνεται αναφορά σε αυτές και είτε έχουν συνεχόμενη αρίθμηση από την αρχή έως το τέλος της ΔΕ, είτε αριθμούνται με βάση την ενότητα στην οποία εντάσσονται. Συνοδεύονται από ένα τίτλο ή μια λεζάντα που αναφέρεται με πληρότητα και σαφήνεια στο περιεχόμενό τους. Οι αναπαραστάσεις και οι τίτλοι/λεζάντες παρουσιάζονται με τη χρήση ενός διεθνώς αποδεκτού συστήματος [π.χ. το σύστημα της American Psychological Association (APA)]. Στο κείμενο της παρουσίασης των αποτελεσμάτων είναι απαραίτητο, να αναφέρονται με ακρίβεια οι αναπαραστάσεις από τις οποίες αντλούνται στοιχεία (π.χ. βλ. Πίνακας 1). Γενικά, απαιτείται περιορισμός, και όχι κατάχρηση, στον αριθμό των χρησιμοποιούμενων αναπαραστάσεων και επιλογή του κατάλληλου είδους

αναπαράστασης για τα δεδομένα και τα αποτελέσματα που επιδιώκεται να αναδειχθούν.

2.2.6. Συμπεράσματα

Η συμβολή της έρευνας στη γνώση, που προαναγγέλθηκε στις αρχικές ενότητες της ΔΕ (Εισαγωγή, Θεωρητικό πλαίσιο, Βιβλιογραφική ανασκόπηση), ουσιαστικά θεμελιώνεται στην τελευταία ενότητα της ΔΕ (Συμπεράσματα). Η συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας είτε αποτελεί αυτοτελές κεφάλαιο είτε συμπεριλαμβάνεται στα συμπεράσματα. Στη συζήτηση για τα αποτελέσματα εκφράζονται οι σκέψεις του φοιτητή/τριας για τις επιπτώσεις που έχουν τα ευρήματα σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας, δηλαδή, αναλύεται από τον/τη φοιτητή/τρια το πώς φωτίζουν τα αποτελέσματα της έρευνας τα ερευνητικά ερωτήματα ή ερευνητικές υποθέσεις (Bryman, 2016). Για παράδειγμα, εάν έχουν διατυπωθεί συγκεκριμένες ερευνητικές υποθέσεις σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στο κατά πόσο αυτές έχουν επαληθευθεί και σε περίπτωση μη επαλήθευσης στους πιθανούς λόγους και τις συνέπειες της διάψευσης των υποθέσεων.

Στην ενότητα των συμπερασμάτων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής βασικά σημεία:

- Τα συμπεράσματα δεν ισοδυναμούν με σύνοψη. Ωστόσο είναι χρήσιμο να παρουσιαστεί μια περιεκτική σαφής σύνοψη των ευρημάτων της ΔΕ βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων και σε πλήρη αντιστοιχία με τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και τις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ.
- Στα ευρήματα που παρουσιάζονται υποδεικνύεται η σημασία τους μέσω της σύνδεσής τους με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και το θεωρητικό πλαίσιο. Ο/Η φοιτητής/τρια συνδέει τα ευρήματά του με ευρήματα συναφών ερευνών τα οποία συγκλίνουν, διαφοροποιούνται ή αντιτίθενται σε αυτά της έρευνάς του. Για τα ευρήματα που διαφοροποιούνται ή αντιτίθενται στα δικά του/της καταβάλλει προσπάθεια να διατυπώσει ερμηνείες τους αξιοποιώντας το θεωρητικό προβληματισμό της ΔΕ. Κατά τη συγγραφή των συμπερασμάτων της ΔΕ, σε αντίθεση με τη σύνταξη της εισαγωγής, μεταβαίνουμε από τα ειδικά και συγκεκριμένα αποτελέσματα της έρευνας σε πιο γενικά ζητήματα. Στα συμπεράσματα δεν επαναλαμβάνουμε, ή αναδιατυπώνουμε, τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάσαμε στην προηγούμενη ενότητα. Διατυπώνουμε απλές και

σαφείς απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα ή τις υποθέσεις οι οποίες δηλώνουν με σαφήνεια τη συμβολή μας στη γνώση για το θέμα που μελετήσαμε. Περιοριζόμαστε στην παρουσίαση των βασικών ευρημάτων μας που αφενός απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα και αφετέρου συνιστούν τη νέα γνώση στο πεδίο μελέτης μας.

- Έχοντας ολοκληρώσει την έρευνα ο/η φοιτητής/τρια μπορεί να αναδείξει κάποιους περιορισμούς που εμφανίζει (για παράδειγμα αδυναμίες δείγματος, χρησιμοποιούμενων διατάξεων, μεθόδων και εργαλείων συλλογής/παραγωγής δεδομένων, μεθόδων ανάλυσης, κτλ).
- Κριτήριο ποιότητας μιας ΔΕ συνιστά η ισόρροπη ανάδειξη της συνεισφοράς της τόσο πεδίο της προαγωγής της γνώσης όσο και πεδίο των πρακτικών εφαρμογών. Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται η ερευνητική προοπτική που δημιουργεί το θέμα που διερεύνησε παρουσιάζοντας νέες ερευνητικές κατευθύνσεις ή νέα ερωτήματα για μελλοντική έρευνα και προτάσεις για την αξιοποίηση και εφαρμογή στην πράξη των ευρημάτων της έρευνας. Δύο πράγματα που θα πρέπει να αποφεύγονται είναι οι εικασίες που δεν υποστηρίζονται από τα δεδομένα της έρευνας και η παρουσίαση ιδεών και ζητημάτων που δεν έχουν αναφερθεί σε προηγούμενες ενότητες ή κεφάλαια (Bryman, 2016).

2.2.7. Βιβλιογραφία

Οι οδηγίες που αναφέρονται στον παρόντα οδηγό για την παράθεση της βιβλιογραφίας ακολουθούν το σύστημα APA. Η παράθεση της βιβλιογραφίας δεν είναι απαραίτητο να ακολουθεί το συγκεκριμένο σύστημα, αλλά οπωσδήποτε θα πρέπει να ακολουθεί κάποιο από τα καθιερωμένα διεθνή πρότυπα σε όλο το κείμενο της εργασίας. Σε κάθε περίπτωση ακολουθείται το σύστημα που υποδεικνύει στη/στον φοιτήτρια/ή ο/η επιβλέπων/-ουσα διδάσκων/-ουσα.

Οι βασικοί κανόνες της παράθεσης βιβλιογραφίας αναφέρονται στον τρόπο που καταγράφουμε τις παραπομπές και στον τρόπο που καταγράφουμε τις βιβλιογραφικές αναφορές. Οι παραπομπές είναι ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζουμε στη εργασία μας ότι μια ορισμένη πληροφορία ή ιδέα έχει προέλθει από μια άλλη πηγή. Στο τέλος της εργασίας μας θα πρέπει να υπάρχει και η αντίστοιχη βιβλιογραφική αναφορά, να αναφέρουμε, δηλαδή, όλες τις πληροφορίες που θα βοηθήσουν τον αναγνώστη να εντοπίσει την παραπομπή, όπως για παράδειγμα, το όνομα του/των συγγραφέα/ων, το έτος δημοσίευσης, τον τίτλο της εργασίας κ.λπ. Οι βιβλιογραφικές πηγές της εργασίας

μπορεί να είναι: βιβλία, περιοδικά, πρακτικά συνεδρίου, λεξικά ή εγκυκλοπαίδειες, διδακτορικές, μεταπτυχιακές ή πτυχιακές εργασίες, διαδικτυακές πηγές, εφημερίδες κ.λπ. Στη συνέχεια παρατίθενται οδηγίες και παραδείγματα για τον τρόπο που αναγράφονται οι παραπομπές και οι βιβλιογραφικές αναφορές, ανάλογα με το είδος της πηγής που περιγράφεται κάθε φορά. Όλα σχεδόν τα παραδείγματα προέρχονται από το εγχειρίδιο *Σύστημα APA. Βασικές οδηγίες* του Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας (ΕΕΥΕΜ) του ΕΑΠ.

1. Βιβλίο σε έντυπη μορφή με έναν συγγραφέα

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

Όταν θα πρέπει να παραθέσουμε μια βιβλιογραφική παραπομπή μέσα στο κείμενο, εισάγουμε το επώνυμο του συγγραφέα καθώς και το έτος δημοσίευσης της πηγής που χρησιμοποιούμε. Αυτό μπορεί να γίνει είτε στο τέλος της πρότασής μας είτε στην αρχή της πρότασης είτε μέσα στην πρόταση, όπως στα ακόλουθα παραδείγματα:

α) Σε μια πρόσφατη μελέτη διαπιστώθηκε ότι ο χρόνος αντίδρασης των ατόμων επηρεάζεται από τον αριθμό των ταυτόχρονων ερεθισμάτων που επεξεργάζεται το άτομο (Taylor, 1994).

β) Σε μια πρόσφατη μελέτη (Taylor, 1994), διαπιστώθηκε ότι ο χρόνος αντίδρασης των ατόμων επηρεάζεται από τον αριθμό των ταυτόχρονων ερεθισμάτων που επεξεργάζεται το άτομο.

γ) Σύμφωνα με τον Taylor (1994) ο χρόνος αντίδρασης των ατόμων επηρεάζεται από τον αριθμό των ταυτόχρονων ερεθισμάτων που επεξεργάζεται το άτομο.

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Βάμβουκας, Μ. Ι. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης. (η δεύτερη σειρά της βιβλιογραφικής αναφοράς πρέπει να έχει εσοχή 5 έως 7 διαστήματα)

2. Ηλεκτρονικό Βιβλίο (E-book)

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

Όπως και στην περίπτωση του βιβλίου έντυπης μορφής.

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Zimring, C.A. (2005). *Cash for your Trash: Scrap Recycling in America [eBook version]*. Ανακτήθηκε 9 Απριλίου, 2012, από <http://site.ebrary.com/lib/cgcc>

Volz, B.D. (Ed.). (2000). *Junior Genreflecting: A Guide to Good Reads and Series Fiction for Children*. Englewood CO: Libraries Unlimited. Doi: 10.1036/0071393724

3. Βιβλίο με δύο και περισσότερους συγγραφείς

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Cengel & Boles, 1994) ή Έρευνα των Cengel και Boles (1994) έδειξε ότι...

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Αν οι συγγραφείς είναι περισσότεροι των δύο, μεταξύ των δύο τελευταίων συγγραφέων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&». Όταν παραπέμψουμε δεύτερη φορά στην ίδια πηγή γράφουμε μόνο τον πρώτο συγγραφέα και στη συνέχεια τη συντομογραφία 'κ.ά.'). Για παράδειγμα, (Ανδρέου κ.ά., 2006 ή et al., για ξενόγλωσσο κείμενο).

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Cengel, Y.A. & Boles, M.A. (1994). *Thermodynamics: an engineering approach*.

London: McGraw Hill.

Ανδρέου, Κ., Βέρτης, Ν. & Γαλανός, Α. (2006). *Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στη σχολική τάξη*. Πάτρα: Πιεστήριο.

4. Κεφάλαιο από βιβλίο με επιμέλεια

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Keegan, 2001) ή Ο προβληματισμός που θέτει ο Keegan (2001) συμφωνεί με...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην αυγή της τρίτης χιλιετίας. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σσ. 15- 31). Αθήνα: Προπομπός.

Charmaz, K. (2000). Grounded Theory: Objectivist and Constructivist Methods. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research, 2nd Edition* (pp. 509-535). Thousand Oaks, CA: Sage.

5. Άρθρο συνεδρίου από βιβλίο πρακτικών

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Μανούσου, 2005) ή Εκείνο που διαπιστώνει η Μανούσου (2005) μπορεί να ερμηνεύσει το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Μανούσου, Ε. (2005). Σχεδιασμός εναλλακτικού διδακτικού υλικού για Αεξαε στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *3ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, 11-13 Νοεμβρίου 2005* (σσ. 629-637). Πάτρα: Εκδόσεις Προπομπός.

Kavathatzopoulos, I. (2007). Information Technology as a tool for democratic skills. In A. Lionarakis (Ed.), *4th International Conference in Open and Distance Learning. Forms of Democracy in Education: Open Access and Distance Education, 23-25 November 2007* (pp. 155-162). Athens: Propombos.

6. Άρθρο περιοδικού σε έντυπη μορφή

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Φιλίππου, 2002) ή Στην έρευνα του Φιλίππου (2002) για πρώτη φορά ...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Φιλίππου, Η. (2002). Διδάσκοντας με τη βοήθεια των υπολογιστών: Μία μελέτη περίπτωσης. *Computers & Education, Vol 11* (No 2), 343-364.

7. Άρθρο περιοδικού με DOI

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Ραϊνίο, 1975) ή Ο Ραϊνίο (1975) διαπίστωσε ότι ...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Ραϊνίο, Α. (1975). Perceptual comparisons through the mind's eye. *Memory & Cognition, 3*, pp. 635-647. [http: doi: 10.1037/0278- 6133.24.2.225](http://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225)

8. Άρθρο περιοδικού που εκδίδεται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή στο διαδίκτυο

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

(Κουλίκουρτι, 2009) ή Η Κουλίκουρτι (2009) τονίζει την ανάγκη για ...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Koulikourdi, A. (2009). Distance Education for all. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Vol 5 (No1), 1-9.

Ανακτήθηκε 10 Απριλίου, 2012, από http://www.openedu.gr/share/magaz_files/papers_pdf/03.pdf

9. Λεξικό ή εγκυκλοπαίδεια

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο) (Φιλίππου, 2004)

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Φιλίππου, Η. (2004). Ελλάς: Πολιτική γεωγραφία. Στο Χ. Παναγιώτου & Μ. Κακογιάννη (Επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της Σύγχρονης Ευρώπης* (Τόμος 4, σσ. 221-242). Πάτρα: Πιεστήριο.

Hernandez, J. & Squires, R. (1999). House plants. In T. Zollinger (Ed.), *The encyclopedia of botany* (Vol. 7, pp. 45-75). New York: Macmillan.

10. Διδακτορικό, Μεταπτυχιακή ή Πτυχιακή εργασία

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις όταν παραθέτουμε αυτολεξεί απόσπασμα από οποιοδήποτε υλικό, τότε πρέπει να τίθεται εντός εισαγωγικών και να αναφέρεται οπωσδήποτε ο αριθμός της σελίδας ή των σελίδων από όπου αντλήθηκε το αυτολεξεί απόσπασμα.

Για παράδειγμα:

Η Χαρτοφύλακα (2011, σελ. 164) αναφέρει χαρακτηριστικά πως: «ένα ανοικτό σε παρεμβάσεις εκπαιδευτικό υλικό εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δίνει απεριόριστες δυνατότητες στους φοιτητές, αλλά και τους καθηγητές συμβούλους, να παρεμβαίνουν στο περιεχόμενο του υλικού και να εμπλουτίζουν τόσο αυτό, όσο και το ίδιο το μάθημα με τις απόψεις και τις εμπειρίες τους.»

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). *Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

11. Διαδικτυακή πηγή με όνομα συγγραφέα

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο) ή με όνομα συγγραφέα.

Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις.

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Jameson, E. (2001). *NCH FACT sheets on homelessness*. Retrieved August 12, 2001, from <http://nch.ari.net/facts.html>

12. Διαδικτυακή πηγή χωρίς όνομα συγγραφέα

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)

Εντός παρένθεσης γράφουμε τον τίτλο του άρθρου και το έτος. Δηλαδή: (“Sea Turtle Restoration Project”, 2006)

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Sea Turtle Restoration Project. (2006, April 2). Ανακτήθηκε από <http://seaturtles.org/section.php?id=104>

Όταν δεν αναφέρεται το όνομα του γράφοντος, αλλά υπάρχει ημερομηνία, τότε γίνεται ως εξής:

Esos (2015). Συνεδριάζουν τα Συμβούλια Ιδρύματος των Πανεπιστημίων. Διαθέσιμο στο www.esos.gr/arthra/38489/synedriazoyn-ta-symvoyliaidrymatos-ton-panepistimion (τελευταία ανάκτηση 25-5-2015).

Όταν δεν υπάρχει ημερομηνία, τότε στη θέση της βάζουμε χ.η (χωρίς ημερομηνία) ή αντίστοιχα στα αγγλικά n.d. (no date). Για παράδειγμα:

Heuristic. (n.d.). In Merriam-Webster’s online dictionary (11th ed.). Available at <http://www.m-w.com/dictionary/heuristic> (last accessed 25/5/2015).

13. Διαδικτυακή πηγή ολόκληρη όχι ένα συγκεκριμένο μέρος της

A. Παραπομπή (μέσα στο κείμενο)ή

Για να παραπέμψουμε σε μία ολόκληρη διαδικτυακή πηγή, δηλαδή, σε ένα ολόκληρο web site, αρκεί να αναφέρουμε το url εντός παρενθέσεως. Για παράδειγμα:

Το Πανεπιστήμιο του Σικάγο (<http://humanities.uchicago.edu>) αποτελεί μία εξαιρετική περίπτωση ...

B. Βιβλιογραφική αναφορά (στο τέλος του κειμένου)

Δεν χρειάζεται να καταγραφεί η αναφορά τους στις τελικές βιβλιογραφικές αναφορές. Αρκεί η παραπομπή σε αυτά εντός του κειμένου, όπως στο παραπάνω παράδειγμα.

Η βιβλιογραφία μπορεί να είναι ελληνική, ξενόγλωσση ή συνδυασμός τους. Στην περίπτωση του συνδυασμού όλες οι πηγές παρατίθενται σε ενιαία λίστα με την ξενόγλωσση να προηγείται της ελληνόγλωσσης (Μπράτιστης & Μιχαήλ, 2015). Επιπλέον, όλες οι βιβλιογραφικές πηγές παρατίθενται με αλφαβητική σειρά. Για κάθε συγγραφέα (σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα από ένα έργα του ίδιου συγγραφέα στη βιβλιογραφία), κατ' αρχήν αναφέρονται οι μονογραφίες, μετά τα έργα που έχει συγγράψει από κοινού με άλλους.

Σε κάθε περίπτωση, όταν ο συγγραφέας ή η συγγραφική ομάδα είναι ίδια σε περισσότερα από ένα έργα, τότε αυτά αναγράφονται με χρονολογική σειρά (το παλαιότερο πρώτο), ενώ όταν δύο ή περισσότερα έργα γράφτηκαν την ίδια χρονιά, τότε στο τέλος της χρονολογίας μπαίνει μια ένδειξη με γράμματα (π.χ. 2015α, 2015β, 2015γ, κλπ.). Τέλος, ως χρονολογία εννοείται η χρονιά έκδοσης του έργου (Μπράτιστης & Μιχαήλ, 2015).

Αντίστοιχα, στις παραπομπές και στην περίπτωση που η παραπομπή αφορά περισσότερα του ενός έργα, τότε αυτά μπαίνουν στην ίδια παρένθεση και χωρίζονται μεταξύ τους με ερωτηματικό (Μπράτιστης, 2010; Μιχαήλ, 2012; Μπράτιστης & Μιχαήλ, 2015), ενώ ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες: Όταν ο/οι συγγραφέας/συγγραφείς είναι ίδιοι και αλλάζει μόνο η χρονολογία, τότε η παραπομπή θα γίνει ως εξής: (Μπράτιστης & Μιχαήλ, 2014; 2015). Όταν εντός μιας παρένθεσης παραπέμπουμε σε δύο ή περισσότερες πηγές, τότε θα πρέπει να τις παρουσιάσουμε με τη σειρά που εμφανίζονται στις τελικές βιβλιογραφικές αναφορές (δηλαδή, αλφαβητικά και μετά χρονολογικά).

Για παράδειγμα: Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με εκείνα προηγούμενων ερευνών (Βασιλού-Παπαγεωργίου & Βασάλα, 2005. Γκίρτζη, 2005. Κουστουράκης & Παναγιωτακόπουλος, 2005). Τέλος, υπάρχει περίπτωση να πρέπει να γίνει παραπομπή σε έργο που αναφέρεται σε ένα άλλο έργο. Για παράδειγμα, αν ο/η συγγραφέας της πτυχιακής εργασίας έχει διαβάσει το άρθρο (Μπράτιστης, 2015) και μέσα αναφέρεται το έργο (Κόμης, 2004), αλλά στην πραγματικότητα δεν έχει διαβάσει το (Κόμης, 2004), τότε η παραπομπή θα είναι (Κόμης, 2004 ό.α. ή όπως αναφ. στο Μπράτιστης, 2015).

2.3. Παράρτημα

Τα παραρτήματα δεν είναι υποχρεωτικά. Συμπεριλαμβάνονται στην ΔΕ μόνο όταν κρίνεται σκόπιμο (για παράδειγμα αν θέλουμε να παρουσιάσουμε τα ερευνητικά εργαλεία της έρευνας).

3. Η μορφοποίηση της διπλωματικής εργασίας

Στις σελίδες που ακολουθούν δίνονται αναλυτικές προδιαγραφές για τη μορφοποίηση του περιεχομένου της ΔΕ. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα του Π.Τ.Ν. <https://ecedu.uoi.gr/> είναι διαθέσιμο ένα πρότυπο συγγραφής Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών. Το κείμενο είναι δομημένο σύμφωνα με τις οδηγίες συγγραφής που αναφέρονται στη συνέχεια. Μπορείτε να βασιστείτε σε αυτό και να συντάξετε τη ΜΔΕ σας.

Η έκταση της ΔΕ μπορεί να κυμαίνεται από 17.000 έως 20.000 λέξεις χωρίς τα παραρτήματα.

3.1. Σελίδες

Η εκτύπωση κάθε σελίδας της ΔΕ γίνεται στη μία όψη κάθε φύλλου, μεγέθους Α4.

- Μέγεθος Σελίδας: Α4
- Πλάτος σελίδας: 21,0 cm
- Ύψος σελίδας: 29,7 cm
- Δεξιό περιθώριο: 2,54 cm
- Αριστερό περιθώριο: 2,54 cm
- Επάνω περιθώριο: 2,54 cm
- Κάτω περιθώριο: 2,54 cm

3.2. Επικεφαλίδες

Για τίτλους κεφαλαίων

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 16 pt
- Στυλ: Έντονο
- Στοίχιση: Αριστερή
- Απόσταση πριν 0 pt και μετά 18 pt
- Αρίθμηση: 1, 2, κοκ

Για τίτλους ενοτήτων

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 14 pt
- Στυλ: Έντονο
- Στοίχιση: Αριστερή

- Απόσταση πριν 0 pt και μετά 12 pt
- Αρίθμηση: 1.1, 1.2, κοκ.

Για τίτλους υποενοτήτων 1ου επιπέδου

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 pt
- Στυλ: Έντονο
- Στοίχιση: Αριστερή
- Απόσταση πριν 0 pt και μετά 6 pt
- Αρίθμηση: 1.1.1, 1.1.2, κοκ

Για τίτλους υποενοτήτων 2ου επιπέδου

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 pt
- Στυλ: Έντονο, Πλάγιο
- Στοίχιση: Αριστερή
- Απόσταση πριν 0 pt και μετά 6 pt
- Αρίθμηση: καμία

3.3. Κείμενο

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 pt
- Στυλ: Κανονικό
- Στοίχιση: Πλήρης
- Διάστιχο: 1,5

3.4. Παράγραφος

Η κάθε παράγραφος πρέπει να ξεκινά σε νέα γραμμή, χωρίς να αφήνεται εσοχή. Η απόσταση πριν την παράγραφο είναι 0 pt και μετά την παράγραφο είναι 6 pt. Πριν την έναρξη ενότητας πρέπει να αφήνονται δύο κενές γραμμές, ενώ πριν την έναρξη των υποενοτήτων 1ου και 2ου επιπέδου να αφήνεται μία κενή γραμμή.

3.5. Λίστες

Για τη δημιουργία λίστας, αριθμημένης ή μη, μπορείτε να ακολουθήσετε το παρακάτω πρότυπο:

1. Πρώτη αριθμημένη επιλογή
2. Δεύτερη αριθμημένη επιλογή
3. ...

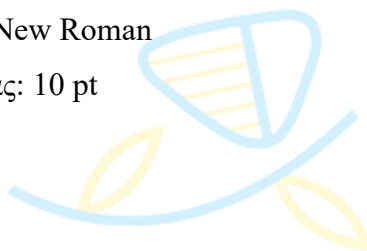
ή

- Πρώτη μη αριθμημένη επιλογή
- Δεύτερη μη αριθμημένη επιλογή
- ...

3.6. Υποσημειώσεις

Οι υποσημειώσεις δημιουργούνται και τοποθετούνται αυτόματα στο τέλος της τρέχουσας σελίδας. Η απόσταση των υποσημειώσεων από το κυρίως κείμενο της σελίδας επίσης προσαρμόζεται αυτόματα (δεν απαιτείται κάποια ρύθμιση από τον/την συγγραφέα).

- Γραμματοσειρά: Times New Roman
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 10 pt
- Στυλ: Κανονικό
- Στοίχιση: Πλήρης
- Διάστιχο: 1,0

3.7. Κεφαλίδες και Υποσέλιδα

Στην κεφαλίδα εμφανίζεται αριστερά το ονοματεπώνυμο του/της συγγραφέα και ο τίτλος της ΔΕ. Στο υποσέλιδο εμφανίζεται η φράση «Διπλωματική Εργασία» σε αριστερή στοίχιση και ο αριθμός της σελίδας σε δεξιά στοίχιση. Χρησιμοποιείται γραμματοσειρά Times New Roman ή Calibri, στυλ κανονικό και μέγεθος γραμματοσειράς 10 pt.. Η αρίθμηση γίνεται σύμφωνα με το Αραβικό σύστημα Αρίθμησης, ξεκινώντας από τον αριθμό «1». Η αρίθμηση στο Παράρτημα γίνεται σε συνέχεια του κυρίου μέρους της ΔΕ.

3.8. Εικόνες, φωτογραφίες, σχήματα, χάρτες κ.λπ.

Τα αντικείμενα αυτά εμφανίζονται σε ένα διακριτό περιβάλλον, είναι στοιχισμένα στο κέντρο, έχουν αρίθμηση και λεζάντα, και πρέπει να γίνεται παραπομπή σε αυτά εντός του κειμένου. Όλα τα αντικείμενα πρέπει να συνοδεύονται στο κάτω μέρος τους από λεζάντα που θα πληροί τις εξής προδιαγραφές:

- Γραμματοσειρά: Times New Roman ή Calibri
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 pt
- Στυλ: Έντονο
- Στοίχιση: στο μέσο, κάτω από την εικόνα
- Απόσταση πριν 6 pt και μετά 12 pt
- Αρίθμηση: Αυτόματη, Εισαγωγή αρίθμησης κεφαλαίων

Φροντίστε η λεζάντα κάθε αντικειμένου να μην εμφανίζεται σε διαφορετική (στην επόμενη) σελίδα από το αντικείμενο.

Η χρήση εικόνας είναι σκόπιμη μόνο όταν γίνεται αναφορά σε αυτή εντός του κειμένου (πχ. «βλέπε Εικόνα 1» ή «όπως φαίνεται στο Σχήμα 2»). Η αναφορά γίνεται με αυτόματο τρόπο. Συνεπώς, για κάθε εικόνα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μία αναφορά σε αυτήν εντός του κειμένου.

Η εισαγωγή λεζάντας εικόνας ή οποιουδήποτε αντικειμένου πρέπει να γίνεται με τον αυτοματοποιημένο τρόπο που παρέχει το περιβάλλον επεξεργασίας κειμένου (πχ. Microsoft Word), έτσι ώστε τόσο η αρίθμηση αυτής, όσο και η αναφορά σε αυτήν εντός του κειμένου, να γίνεται με αυτόματο τρόπο.

3.9. Πίνακες

Οι πίνακες πρέπει να εισάγονται αυτόματα χρησιμοποιώντας ένα από τα διαθέσιμα πρότυπα του επεξεργαστή κειμένου, με στοίχιση στο κέντρο. Η μορφή και το περιεχόμενο των πινάκων πρέπει να είναι ομοιόμορφα και να ακολουθούν τις γενικές προδιαγραφές κειμένου, όπως δίδονται στην ενότητα 1.3, με το μέγεθος του κειμένου να είναι 12 pt. Στο πάνω μέρος του πίνακα πρέπει να υπάρχει λεζάντα. Επίσης, όπως και στις εικόνες, πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον μία αναφορά σε κάθε πίνακα εντός του κειμένου (βλ. πρότυπο συγγραφής διπλωματικών εργασιών).

3.10. Περιεχόμενα, κατάλογος εικόνων, πινάκων, κοκ

Τα περιεχόμενα περιλαμβάνουν τον τίτλο κάθε κεφαλαίου, ενότητας, υποενότητας 1ου και 2ου επιπέδου, καθώς και τον αριθμό της σελίδας στην οποία βρίσκεται ο κάθε τίτλος. Τα περιεχόμενα δημιουργούνται αυτόματα μέσω της κατάλληλης δυνατότητας του επεξεργαστή κειμένου. Αμέσως μετά τα περιεχόμενα (και σε νέα σελίδα) ακολουθεί κατάλογος εικόνων, σχημάτων, πινάκων, (ένας για κάθε κατηγορία

αντικειμένου), που επίσης δημιουργείται με αυτόματο τρόπο. Κάθε κατάλογος πρέπει να ξεκινά σε νέα σελίδα.

3.11. Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Οι συντομογραφίες και τα ακρωνύμια (αν είναι απαραίτητα) πρέπει να έχουν οριστεί εκ των προτέρων και να αποτελέσουν ξεχωριστή ενότητα, αμέσως μετά τον «Κατάλογο Πινάκων» (βλ. πρότυπο συγγραφής διπλωματικών εργασιών). Η ενότητα αυτή πρέπει να ξεκινά σε νέα σελίδα. Οι συντομογραφίες και τα ακρωνύμια πρέπει να παρατίθενται σε αύξουσα λεξικογραφική διάταξη.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- ΕΑΠ (2019). *Προδιαγραφές Συγγραφής Πτυχιακών και Διπλωματικών Εργασιών*. Ανακτήθηκε από https://eeyem.eap.gr/wp-content/uploads/2019/05/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%82-%CE%A3%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%CF%82-%CE%94%CE%95_%CE%9C%CE%AC%CE%B9%CE%BF%CF%82-2019.pdf
- Μπράτιστης, Θ. & Μιχαήλ, Δ. (2015). Οδηγός εκπόνησης πτυχιακής εργασίας. Ανακτήθηκε από <https://nured.uowm.gr/wpcontent/uploads/2015/12/odigos-ptyxiaki.pdf>
- Ρούσσο, Π. (χ.η.). Σύντομος οδηγός συγγραφής ερευνητικής έκθεσης. Ανακτήθηκε από <http://users.uoa.gr/~roussosp/gr/PublicationManual.pdf>
- Σπανάκα, Α. (χ.η.). Σύστημα APA. Βασικές οδηγίες. Ανακτήθηκε από https://eeyem.eap.gr/wp-content/uploads/2016/09/APA_ver2.pdf
- Χατζηνικήτα, Β. (χ.η.). *Οδηγός Συγγραφής Διπλωματικής Εργασίας. Οδηγός Έρευνας στη βιβλιογραφία*. Ανακτήθηκε από <https://lib.eap.gr/images/SAS.pdf>